

En tingsrätts beslut om avgift för utlämnande av allmän handling i elektronisk form har ansetts vara ett sådant administrativt beslut som kan överklagas hos Domstolsverket.
(Mål nr 5688-12)

Lagrum:

4 § avgiftsförordningen (1992:191); 59 § förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion

Tredje Statsmakten Media AB (bolaget) begärde vid Södertörns tingsrätt att få ut ett förundersökningsprotokoll omfattande 2 400 sidor i elektronisk form. Tingsrätten lämnade ut protokollet överfört på en CD-skiva. För detta tog tingsrätten ut en avgift om 4 840 kr vilket beloppsmässigt motsvarade den avgift som skulle ha tagits ut för papperskopior. Bolaget betalade avgiften och begärde sedan ett särskilt skriftligt beslut med redovisning av grunden för avgiften. Av tingsrättens skriftliga beslut den 21 september 2010 framgick att avgiften debiterats med stöd av 4 § avgiftsförordningen (1992:191).

Bolaget överklagade tingsrättens beslut – i enlighet med lämnad besvärshänvisning – till Skatteverket. I beslut den 10 november 2010 avvisade verket överklagandet på den grunden att det inte finns någon bestämmelse som innebär att beslut enligt 4 § avgiftsförordningen får överklagas till verket.

Bolaget överklagade Skatteverkets beslut hos Förvaltningsrätten i Stockholm som i dom den 17 december 2010 (mål nr 46996-10) avslog överklagandet.

Sedan bolaget överklagat förvaltningsrättens dom beslutade Kammarrätten i Stockholm den 9 mars 2011 att inte meddela prövningstillstånd (mål nr 173-11).

Bolaget överklagade kammarrättens beslut till Högsta förvaltningsdomstolen, som i beslut den 29 juni 2012 upphävde kammarrättens beslut och meddelade bolaget prövningstillstånd för prövning i kammarrätten. Högsta förvaltningsdomstolen, som tagit in yttrande från Skatteverket och Domstolsverket, anförde att det saknas vägledande avgöranden i rättspraxis beträffande frågan om och i så fall i vilken ordning ett beslut fattat med stöd av 4 § avgiftsförordningen kan överklagas.

Kammarrätten i Stockholm (2012-09-17, Silfverhjelms, Bohlin, referent, Otte Widgren) yttrade: Avgiftsförordningen – I avgiftsförordningen finns bestämmelser om när en myndighet får eller ska ta ut avgifter i vissa fall. Enligt 15 § ska en myndighet ta ut avgift för att den enligt särskild begäran lämnar ut bl.a. kopia eller avskrift av allmän handling. I 16-22 §§ regleras närmare hur en sådan avgift ska beräknas. Av 23 § följer att om någon anser att den avgift som en myndighet har tagit ut av honom enligt 15 § är oriktig får han, inom 30 dagar efter den dag då avgiften betalades, hos myndigheten begära ett särskilt skriftligt beslut

om avgiften. Ett sådant särskilt beslut får enligt 24 § överklagas hos Skatteverket. Verkets beslut får inte överklagas. – Det finns ingen särskild reglering avseende avgifter när en myndighet på begäran lämnar ut kopior av allmänna handlingar i elektronisk form. Av 4 § följer dock att en myndighet, om det är förenligt med myndighetens uppgift enligt lag, instruktion eller förordning och verksamheten är av tillfällig natur eller av mindre omfattning, mot avgift får tillhandahålla bl.a. automatisk databehandlingsinformation i annan form än utskrift (första stycket p. 8 och andra stycket). För avgifter som tas ut enligt denna bestämmelse får myndigheten själv, inom ramen för full kostnadstäckning, besluta om grunderna för avgiftsättningen, om inte regeringen har beslutat något annat (5 § andra stycket). Avgiftsförordningen innehåller inga bestämmelser rörande överklagande av beslut som fattats med stöd av 4 §. – Frågan i målet är om och i så fall i vilken ordning tingsrättens beslut att ta ut avgift för utlämnande av kopior av allmänna handlingar i elektronisk form kan överklagas. – Är beslutet överklagbart enligt avgiftsförordningen? – Kammarrätten tar först ställning till om tingsrättens beslut är överklagbart enligt avgiftsförordningen. – Enligt kammarrättens mening ger inte 15 § avgiftsförordningen en myndighet rätt att ta ut avgift när myndigheten på begäran lämnar ut kopior av allmänna handlingar i elektronisk form. Däremot bör en sådan möjlighet finnas med stöd av den bestämmelse som tingsrätten har grundat sitt beslut på, dvs. 4 § (se även SOU 2010:4 s. 346–350). –

Avgiftsförordningen innehåller inte några bestämmelser rörande överklagande av beslut som har fattats med stöd av 4 §. Tingsrättens beslut är följaktligen inte överklagbart enligt avgiftsförordningen. – Är beslutet överklagbart enligt förvaltningslagen? – Den fråga som kammarrätten härefter har att ta ställning till är om tingsrättens beslut är överklagbart enligt förvaltningslagen (1986:223). – I 1 § förvaltningslagen stadgas bl.a. att lagen gäller domstolars handläggning av förvaltningsärenden. Tingsrättens beslut om avgift faller utanför tingsrättens rättsvårdande verksamhet och skiljer sig till sin natur inte från åtskilliga kategorier av ärenden hos förvaltningsmyndigheterna. Kammarrätten finner således att beslutet är en form av en sådan handläggning av förvaltningsärende i domstol som avses i 1 § förvaltningslagen. Denna lag är därför tillämplig i målet. – Av 22 § framgår att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas. Det står klart att tingsrättens beslut angår bolaget och att beslutet har gått bolaget emot. Frågan är således om beslutet kan överklagas. – I praxis har uppställts vissa minimikrav på ett besluts kvalitet för att överprövning ska kunna ske. Endast beslut som är ägnade att i inte alltför ringa mån påverka någons personliga eller ekonomiska situation är överklagbara (se bl.a. RÅ 2003 ref. 87). – En myndighet har ingen skyldighet att lämna ut kopior av allmänna handlingar i elektronisk form. Tingsrätten har dock i det aktuella fallet själv valt att lämna ut handlingar på sådant sätt och har tagit ut en avgift för detta. Enligt kammarrättens mening påverkar beslutet om avgift bolagets ekonomiska situation i inte alltför ringa mån. Beslutet är därför av sådan karaktär att det går att överklaga enligt förvaltningslagen, såvida inte förvaltningslagen av någon annan anledning inte ska tillämpas. – Är beslutet överklagbart enligt förordningen med tingsrättsinstruktion? – I 3 § första stycket

förvaltningslagen stadgas att om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från denna lag, gäller den bestämmelsen. En sådan bestämmelse – med ett innehåll som alltså avviker från de generella regler som förvaltningslagen innehåller – finns i 59 § förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion. – Enligt den bestämmelsen får tingsrättens beslut i andra administrativa ärenden än anställningsärenden överklagas hos Domstolsverket, om inte något annat är föreskrivet. Enligt kammarrättens bedömning bör en tingsrätts beslut att ta ut avgift för utlämnande av kopior av allmänna handlingar i elektronisk form falla in under begreppet ”administrativt ärende”. – Av detta följer att tingsrättens beslut är överklagbart enligt förordningen med tingsrättsinstruktion. Beslutet ska därför överklagas hos Domstolsverket och inte enligt reglerna i förvaltningslagen. – Sammanfattning – Kammarrätten konstaterar sammanfattningsvis att tingsrättens beslut inte går att överklaga till Skatteverket. Förvaltningsrätten har därför haft fog för sitt avgörande och bolagets överklagande ska avslås. – Kammarrätten avslår överklagandet.

Bolaget överklagade kammarrättens dom och yrkade i första hand att Högsta förvaltningsdomstolen skulle fastslå att tingsrättens beslut om avgift ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och i andra hand att överklagandet ska göras hos Skatteverket i enlighet med den ursprungliga överklagandehänvisningen från tingsrätten. Bolaget anförde bl.a. följande. Domstolsverket har i yttrandet till Högsta förvaltningsdomstolen i mål nr 1973-11 anført flera skäl som talar för att det är allmän förvaltningsdomstol som ska pröva överklaganden i dessa fall. Därtill kommer att det är olämpligt att Domstolsverket ska överpröva beslut som fattats enligt verkets egna rekommendationer.

Högsta förvaltningsdomstolen (Jermsten, Nord, Saldén Enérus, Silfverberg, Bull) yttrade:

Skälen för avgörandet

Högsta förvaltningsdomstolen gör samma bedömning som kammarrätten. Överklagandet ska således avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

Mål nr 5688-12, föredragande C. Berglund

Rättsfall: RÅ 2003 ref. 87.

Litteratur: SOU 2010:4 s. 346–350.